

Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος
και του Κοινωνικού Ελέγχου

2ο Συνέδριο

Κοινωνική πραγματικότητα, κριτικός λόγος και ποινικό φαινόμενο

Αθήνα 5-8 Μαΐου 2020

2η Ανακοίνωση

Καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων εισηγήσεων:
29 Φεβρουαρίου 2020

Οι αιτήσεις για τη συμμετοχή στο Συνέδριο με εισήγηση θα αποστέλλονται στη διεύθυνση grsscsc@gmail.com. Το ηλεκτρονικό μήνυμα θα πρέπει να έχει τίτλο **"Συμμετοχή στο 2^ο Συνέδριο ΕΕΜΕΚΕ"**. Η δήλωση θα πρέπει περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο του/της ενδιαφερόμενου/-ης, ακαδημαϊκό τίτλο και επάγγελμα, **τίτλο εισήγησης και περίληψη 150-200 λέξεων**. Η έγκριση του αιτήματος συμμετοχής με εισήγηση θα σταλεί στον/στην ενδιαφερόμενη έως 15 Μαρτίου 2020.

Επιστημονική Επιτροπή

- Έφη Αβδελά, Ομ. Καθηγήτρια Νεώτερης και Σύγχρονης Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πολιτισμικής Θεωρίας και Σπουδών Φύλου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο
- Βασιλική Αρτινοπούλου, Καθηγήτρια Εγκληματολογίας / Ενδοοικογενειακής βίας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο (ιδρυτικό μέλος, πρώην Αντιπρόεδρος ΕΕΜΕΚΕ).
- Σοφία Βιδάλη, Καθηγήτρια Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο (ιδρυτικό μέλος, Πρόεδρος ΕΕΜΕΚΕ).
- Μαργαρίτα Γασπαρινάτου, Δρ. Εγκληματολογίας Τμήματος Νομικής ΕΚΠΑ, μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΔΠΘ, διδάσκουσα στη Νομική Σχολή ΔΠΘ (ιδρυτικό μέλος ΔΣ ΕΕΜΕΚΕ).
- Στράτος Γεωργούλας, Καθηγητής Εγκληματολογίας / Εγκληματολογία της νεότητας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου (ιδρυτικό μέλος, αναπληρωματικό μέλος ΔΣ ΕΕΜΕΚΕ).
- Όλγα Θεμελή, Αν. Καθηγήτρια Εγκληματολογικής Ψυχολογίας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης (ιδρυτικό μέλος, μέλος ΔΣ ΕΕΜΕΚΕ).
- Γεράσιμος Κουζέλης, Καθηγητής Επιστημολογίας και Κοινωνιολογίας της Γνώσης, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ.
- Νικόλαος Κουλούρης, Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής και ιδρυματικής και εξωιδρυματικής μεταχείρισης εγκληματιών, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, ΔΠΘ (ιδρυτικό μέλος, Γραμματέας ΕΕΜΕΚΕ).
- Χρήστος Κουρούτζας, Δρ. Εγκληματολογίας Τμήματος Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Αιγαίου, μεταδιδακτορικός ερευνητής Κέντρου Ερευνών για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Πανεπιστημιακός Υπότροφος Πανεπιστημίου Αιγαίου (ιδρυτικό μέλος, μέλος ΔΣ, ΕΕΜΕΚΕ).
- Γιώργος Παπανικολάου, Reader in Criminology, Πανεπιστήμιο Teesside, UK (ιδρυτικό μέλος, Αντιπρόεδρος ΕΕΜΕΚΕ).
- Χάρης Παπαχαράλαμπος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ποινικού Δικαίου, Τμήμα Νομικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Ειρήνη Σταμούλη, Δρ. Εγκληματολογίας Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης ΔΠΘ, μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΔΠΘ, διδάσκουσα στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής ΔΠΘ (ιδρυτικό μέλος, Ταμίας ΕΕΜΕΚΕ).
- Ελισάβετ Συμεωνίδου Καστανίδου, Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου, Κοσμήτορας Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Θεματικές ενότητες:

- Έγκλημα και Κοινωνία
- Εγκληματοποίηση – Απεγκληματοποίηση - Κοινωνική Κατασκευή του Εγκλήματος
- Έγκλημα και κοινωνική μεταβολή: σύγχρονες τάσεις στην Ελλάδα
- Εγκλήματα των ισχυρών: οργανωμένο έγκλημα, κρατικό εταιρικό έγκλημα, εγκλήματα του λευκού κολάρου
- Πολιτική βία και πολιτικό έγκλημα
- Πρόσφυγες – Μετανάστες και Κοινωνικός Έλεγχος
- Θυματοποίηση, Φύλο και Σεξουαλικότητες
- Ιστορία του εγκλήματος και της ποινικής καταστολής
- Ανθρώπινα Δικαιώματα και Ποινική Καταστολή
- Κριτική Εγκληματολογία και Κριτική της νέας Ποινικής Νομοθεσίας (Ελλάδα)
- Κρίση και τυπικός κοινωνικός έλεγχος: Αστυνόμευση, Δικαιοσύνη, Φυλακές
- Η Εγκληματολογία και οι Εγκληματολόγοι σήμερα

Ειδικές Ενότητες

- Forum παρουσίασης μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών
- Αφιέρωμα: 80 χρόνια από τη δημοσίευση του Punishment and Social Structure των G. Rusche και O. Kirchheimer.

Συμμετοχή στο Συνέδριο

A. Για την παρακολούθηση του Συνεδρίου απαιτείται εγγραφή των ενδιαφερομένων, η οποία γίνεται:

1. **Δωρεάν** για μέλη της Εταιρείας που έχουν καταβάλλει την ετήσια συνδρομή τους για το 2019 και το 2020 ή θα τακτοποιήσουν τις οφειλές τους μέχρι την έναρξη του Συνεδρίου.
2. **Δωρεάν** για όσους / όσες υποβάλουν αίτηση εγγραφής ως μέλη στην ΕΕΜΕΚΕ έως την Κυριακή, 5 Απριλίου 2020, η αίτησή τους γίνει δεκτή από τη Γενική Συνέλευση και καταβάλουν την εισφορά εγγραφής και την ετήσια συνδρομή τους μέχρι την έναρξη του συνεδρίου.

Η εισφορά εγγραφής είναι 10 ευρώ για τα τακτικά μέλη και 5 ευρώ για τα δόκιμα. Η ετήσια συνδρομή είναι 20 ευρώ για τα τακτικά μέλη και 10 ευρώ για τα δόκιμα.

Δόκιμα μέλη της ΕΕΜΕΚΕ μπορούν να είναι μεταπτυχιακοί φοιτητές.

3. **Με καταβολή συμμετοχής και εγγραφή στο Συνέδριο για όσους / όσες δεν έχουν την ιδιότητα του μέλους, ως εξής:**

- α) 30 ευρώ για όποιον /-α θέλει να παρακολουθήσει το συνέδριο χωρίς άλλη υποχρέωση,
- β) 15 ευρώ για μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες,
- γ) 10 ευρώ για προπτυχιακούς φοιτητές.

Η απλή εγγραφή στο Συνέδριο μπορεί να γίνει έως και την έναρξη ή και κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου και πάντως, με την πρώτη παρακολούθηση των εργασιών του.

B. Συμμετοχή στο Συνέδριο με Εισηγήσεις

1. Οι Εισηγητές στο Συνέδριο που είναι μέλη της Εταιρείας δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση της τακτοποίησης των οφειλών τους προς την ΕΕΜΕΚΕ.

2. Οι Εισηγητές στο Συνέδριο που δεν είναι μέλη της ΕΕΜΕΚΕ

- α) μπορούν να καταβάλουν το αντίτιμο της απλής συμμετοχής και εγγραφής τους στο Συνέδριο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο 3 ή
- β) εάν επιθυμούν να εγγραφούν στην Εταιρεία, καταβάλουν την εισφορά εγγραφής και την ετήσια συνδρομή τους στην Εταιρεία, μετά την έγκριση της εισήγησης τους από την Επιστημονική Επιτροπή έως και τις 12 Απριλίου 2020.

Το γενικό θέμα του Συνεδρίου

Μια νέα κοινωνική πραγματικότητα διαμορφώνεται εδώ και αρκετά χρόνια στον σύγχρονο δυτικό κόσμο, και χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από μία αύξουσα διάσταση ανάμεσα στο γράμμα του νόμου και στην εφαρμογή του, από μια ραγδαία μεταβολή στις εργασιακές σχέσεις και στον καταμερισμό εργασίας, από την επίδραση της τεχνολογίας σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής στις συμπεριφορές των ανθρώπων, στις σχέσεις εξουσιαστών και εξουσιαζομένων, στη σχέση κράτους - πολίτη και από τον αναβαθμισμένο ρόλο των ποινικοκατασταλτικών μηχανισμών στη διευθέτηση κοινωνικών προβλημάτων. Αυτή η νέα κοινωνική πραγματικότητα δεν έχει ακόμα γίνει κατανοητή σε βάθος, καθώς βασικά χαρακτηριστικά της είναι η ρευστότητα και οι ξαφνικές αλλαγές. Οι επιπτώσεις που έχουν όλα αυτά στη μεταβολή της εγκληματικότητας και στις πολιτικές του κοινωνικού ελέγχου, επίσης, δεν έχουν διερευνηθεί συστηματικά, καθώς η επικράτηση του διαχειριστικού προτύπου στην αντιμετώπιση του εγκλήματος, ο ποινικός λαϊκισμός και η ανάδειξη του δόγματος "νόμος και τάξη" σε καθοριστικό στοιχείο της καθημερινής κοινωνικής ζωής, αγρήστευσαν κάθε προοπτική μιας σφαιρικής κοινωνικής απάντησης στη συχνά αύξουσα και πάντως ποιοτικά μεταβαλλόμενη εγκληματικότητα. Σήμερα πλέον ο κοινωνικός έλεγχος ταυτίζεται με αυτό το δόγμα, το οποίο σημαδεύει την εμπειρία των ευάλωτων και στοχοποιημένων κοινωνικών ομάδων.

Αυτές οι αλλαγές δεν συνέβησαν παντού ταυτόχρονα ούτε με τον ίδιο τρόπο. Στην Ελλάδα μετά από μια μακρά περίοδο δημοκρατικής ευφορίας μετά την πτώση της δικτατορίας, περίοδο που τελείωσε μαζί με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σημειώθηκε μία αυταρχική και ιδίως χαοτική τροπή, όπου η υπερσυσσώρευση υποθέσεων, η αύξηση των ορίων των απειλούμενων ποινών, η επίταση της αστυνομικής καταστολής και η υποστελέχωση, η έλλειψη επαγγελματισμού και η πολιτική εργαλειοποίηση των φορέων του τυπικού κοινωνικού ελέγχου έδωσαν μια νέα κατεύθυνση στην αντεγκληματική πολιτική, στο πλαίσιο της οποίας άρχισαν να αναδεικνύονται ως σταθερός παράγοντας τα εγκλήματα του κράτους και τα εγκλήματα των ισχυρών.

Η κρίση λειτούργησε ως καταλύτης για το νέο πρόσωπο της εγκληματικότητας και της ποινικής καταστολής. Από τη μία η εγκληματικότητα ως στατιστικό μέγεθος επικεντρώθηκε τεχνητά σε ορισμένες μόνον κατηγορίες εγκλημάτων του δρόμου και από την άλλη, όπως διαφαίνεται, αυξήθηκαν τα εγκλήματα του κράτους και αναδείχθηκε η έκταση των εγκλημάτων των εταιρειών και της διαφθοράς που όλα τα προηγούμενα χρόνια είχαν εξαπλωθεί στην Ελλάδα.

Η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει μεγάλες ανισότητες, ισχυρή τάση αποδημίας του νέου και με αυξημένα τυπικά προσόντα δυναμικού, μεγάλη ανεργία στους νέους. Είναι μια κοινωνία που έχει βιώσει απότομα μια οικονομική κατάρρευση που μετατράπηκε σε κοινωνική κρίση, με έναν πολύ μεγάλο αριθμό ανθρώπων, μεταναστών και προσφύγων, που ζουν κάτω από τα όρια της κατώτατης ποιότητας επιβίωσης ενός ανθρώπου. Το κράτος δικαίου διέρχεται σοβαρή κρίση: οι αντιδράσεις σε αυτές τις συνθήκες πλαισιώνονται από τέσσερις κυρίως παράγοντες: την όξυνση της κοινωνικής βίας, την απαξίωση των θεσμών της Δημοκρατίας, την κρίση στη Δικαιοσύνη και την αύξηση της παράνομης αστυνομικής καταστολής.

Στην παρούσα συγκυρία στην Ελλάδα, αλλά όχι μόνον εδώ, περισσεύουν στην επικαιρότητα τα περιστατικά αστυνομικής αυθαιρεσίας και καταχρηστικής βίας, υπό τη ρητή κάλυψη των θεσμικών κέντρων, τα οποία έχουν την ευθύνη του σεβασμού και της προάσπισης των ελευθεριών και των εγγυήσεων ενός δημοκρατικού κράτους δικαίου. Έτσι επιχειρείται η κατασκευή μιας ευρύτερης συναίνεσης σε σχέση όχι μόνο με τις συγκεκριμένες πρακτικές φανεράς καταστολής, αλλά και με μια σειρά δομικών αλλαγών, των οποίων η σημασία παραμένει απροσπέλαστη από τη μεγάλη πλειονότητα των πολιτών. Πρόκειται για αλλαγές που σε ένα μεγαλύτερο βάθος χρόνου οδηγούν σε σημαντικές αλλοιώσεις και στρεβλώσεις του θεσμικού συστήματος.

Η εμφατική παρουσία των κατασταλτικών μηχανισμών δεν αποτελεί κάτι νέο. Αντίθετα, έχει αποτελέσει αποφασιστικό στοιχείο της συγκρότησης και της λειτουργίας του συστήματος εξουσίας στη χώρα μας. Η επιλογή αυτή απέκτησε ένα νέο νόημα με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, την υποβολή της χώρας μας σε καθεστώς διεθνούς οικονομικής επιτήρησης από το 2010, τις κοινωνικές αντιδράσεις που οι μνημονιακές πολιτικές πυροδότησαν και τη μακάβρια διαχείριση του μεταναστευτικού - προσφυγικού ζητήματος. Οι ολοένα διευρυνόμενοι δυστοπικοί χώροι που διαμορφώνει ο καπιταλισμός-καζίνο στην ενδοχώρα καθρεφτίζονται πλέον στις αποθήκες σωμάτων στο σύνορο και τα θαλάσσια νεκροταφεία.

Ο ρόλος που επιτέλεσε το ποινικοκατασταλτικό σύστημα σε όλο το διάστημα της κρίσης είναι ένα ανοικτό πεδίο μελέτης, αλλά είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι κατασταλτικοί μηχανισμοί αναδείχθηκαν σε ακρογωνιαίο λίθο της διαχείρισης των κοινωνικών προβλημάτων. Δημιουργήθηκε έτσι μια νέα σχέση αστυνομίας – πολιτών: την πρώτη περίοδο μαζικών συγκρούσεων και τριβών σε όλα τα επίπεδα, ακολούθησαν οι χωρικά στοχευμένες συγκρούσεις. Έχει φθάσει σήμερα να επισημοποιηθεί, μέσα από τη διεύρυνση του πεδίου αρμοδιοτήτων του υπουργείου προστασίας του πολίτη, η ανάθεση στην αστυνομία της διευθέτησης και της ρύθμισης των κοινωνικών προβλημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, το ζήτημα της ασφάλειας ανακατασκευάστηκε επικοινωνιακά και έγινε αντικείμενο πολιτικής εργαλειοποίησης πέρα από κάθε πραγματική συγκυρία. Ό,τι δεν πέτυχε η τρομοκρατία στην Ελλάδα, δηλαδή, να αναδειχθεί το πρόβλημα της ασφάλειας σε πρωτεύον θέμα της κυβερνητικής ατζέντας, το κατόρθωσε η επικοινωνιακή διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος.

Ένα ακόμα ζήτημα προς διερεύνηση στην εγκληματολογία, είναι πώς δημιουργήθηκε η τάση της λεγόμενης «διακυβέρνησης μέσω του εγκλήματος» και στην Ελλάδα, πώς τα εγκλήματα του κράτους και η συστημική βία υιοθετήθηκαν επισήμως από πολιτικούς ιθύνοντες κατά καιρούς την τελευταία δεκαετία και ποιες είναι οι συνέπειες αυτής της διακυβέρνησης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εν προκειμένω παρουσιάζει ο πιθανολογούμενος συμψηφισμός της ναζιστικής ε-

γκληματικής δράσης των προηγούμενων ετών με την εξαύλωση του πολιτικού προσώπιου των φορέων της.

Η σημερινή περίοδος μπορεί να θεωρηθεί εμβληματική, καθώς πρόσφατα θεσμοθετήθηκε στη χώρα μας, μετά από πολλά χρόνια προσπαθειών, το νέο πλαίσιο ποινικής καταστολής, δηλαδή ο Ποινικός Κώδικας και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Πρόκειται για δύο κείμενα που, αν θεωρηθούν από μια οπτική της ιστορίας του Δικαίου, θεσπίζονται από Έλληνες νομοθέτες για δεύτερη φορά από τη σύσταση του ελληνικού κράτους: η πρώτη ήταν το 1950 και η δεύτερη πριν από λίγους μήνες. Αυτό και μόνον δείχνει τη σημασία του εγχειρήματος και, επιπλέον, το θέτει επιτακτικά στο επίκεντρο κάθε συζήτησης για την εγκληματοποίηση, για την ποινικοποίηση, για την επιλεκτική λειτουργία του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικαιοσύνης, για τον σκοπό της ποινής, καθώς και για τις ιδεολογικές προσλαμβάνουσες των νέων αυτών νομοθετημάτων, που αποτελούν τον πυρήνα του τυπικού κοινωνικού ελέγχου και την επιβεβαίωση ή ανατροπή θεμελιωδών αρχών του προηγούμενου θεσμικού πλαισίου.

Ωστόσο, οι νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί, πέρα από την κρίση και, συγκεκριμένα, τα ζητήματα που θέτουν αφενός η νέα επανάσταση στην τεχνολογία και η καθιέρωση της ρομποτικής και αφετέρου η επανάκαμψη των βιογενετικών προσεγγίσεων και της ιδέας της οντολογικής προέλευσης της προδιάθεσης για το έγκλημα, είναι ζητήματα που επίσης πρέπει να συζητηθούν. Τα τελευταία αυτά ζητήματα συνδέονται και με πολιτικές θεωρίες και πρακτικές που απαξιώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, προάγουν τον ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία και που στο παρελθόν ενέπνευσαν και «νομιμοποίησαν» τα πλέον μακάβρια και απάνθρωπα εγκλήματα σε βάρος διαφόρων ομάδων πληθυσμού. Υπό το φως των παραπάνω διαπιστώσεων η σημερινή συγκυρία θέτει επιτακτικά -πλέον- νέα ζητήματα για την εγκληματολογική θεωρία, την έρευνα και τη διδασκαλία.

Η επιστήμη μας, η Εγκληματολογία και ειδικότερα η μελέτη του κοινωνικού ελέγχου, βρίσκεται στην καρδιά των εξελίξεων αυτών. Τέσσερα χρόνια μετά την ίδρυση της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, σκοπός της οποίας είναι να θέσει αυτά τα ζητήματα, το 2ο Συνέδριό της θα επιχειρήσει να αποτυπώσει και να αποτιμήσει τις τρέχουσες εξελίξεις και τους μετασχηματισμούς που δρομολογούνται, θέτοντας ερωτήματα για τη θεωρία και την πράξη της κριτικής εγκληματολογίας στη χώρα μας αλλά και διεθνώς. Το συνέδριο θα δώσει βήμα σε κάθε επιστήμονα του οποίου η σκέψη και έρευνα κατατείνει στη διερεύνηση μια ευρείας σειράς όψεων του ποινικού φαινομένου.